

Après avoir fauté, chacun se défausse sur autrui.

L'ingratitude d'Adam

Stratégie du bouc-émissaire

Les commentateurs divergent sur la responsabilité d'Adam dans l'épisode du fruit. La posture des coupables est également l'objet de discussion. Lâcheté, ingratitude ou innocence totale, divers angles de lectures nous sont proposés.

בראשית פרק ג'

ב' וַיֹּאמֶר, הָאָדָם: הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי, הוּא נְתַנָּה-לִּי מִן-הָעֵץ וְאָכַל. וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לְאִשָּׁה, מַה-זֹּאת עָשִׂית; וַתֹּאמֶר, הָאִשָּׁה, הִנְחַשׁ הִשְׂיָאֲנִי, וְאָכַל.

Genèse Chapitre 3

¹² L'homme répondit ; "La femme - que tu m'as associée - c'est elle qui m'a donné du fruit de l'arbre, et j'ai mangé," ¹³ L'Éternel-Dieu dit à la femme : "Pourquoi as-tu fait cela ?" La femme répondit : "Le serpent m'a entraînée, et j'ai mangé."

רש"י

אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי. כָּאֵן כִּפֹּר בְּטוֹבָה:
הִשְׂיָאֲנִי. הִטְעֵנִי כְּמוֹ אֵל יִשְׂיָא לְכֶם חֲזָקִיָּהוּ:

Rachi

" Que tu m'as associée " : Il marque ici de l'ingratitude envers la bonté de Dieu (Traité Avoda Zara 5b).

" M'a entraînée (*hichian*) " : M'a induite en erreur, comme dans : "et maintenant, ne laisse pas Ezéchias vous induire (*yachi*) en erreur" ([Isaïe 36,14](#) et [Chroniques II 32,15](#)).

בראשית רבה פרשה יט'

יב וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה וְגו'. הִדָּא הוּא דְכָתִיב (איוב ט, לה): אֲדַבְּרָה וְלֹא אִירָאָנוּ כִּי לֹא כֵן אָנֹכִי עִמָּדִי, אָמַר אִינִי כְּאוֹתוֹ שֶׁאָמַר הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי וְגו', הוּא שָׁמַע לְדַבְּרֵי אִשְׁתּוֹ אֲבָל אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי לְדַבְּרֵי אִשְׁתִּי. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הִנְחַשׁ הִשְׂיָאֲנִי וְאָכַל, גִּירְנִי, חִיבְנִי, וְהִטְעֵנִי. גִּירְנִי, הִיךְ מָה דָּאָתָּ אָמַר (תהלים פט, כג): לֹא יִשְׂיָא אוֹיֵב בּוֹ, חִיבְנִי, הִיךְ מָה דָּאָתָּ אָמַר (דברים כד, י): כִּי תִשָּׂה בְּרַעְךָ. הִטְעֵנִי, כְּמָה דָּאָתָּ אָמַר (דברי הימים ב לב, טו): אֵל יִשְׂיָא אֶתְכֶם חֲזָקִיָּהוּ.

Genèse Rabah Chapitre 19

12 "Que tu m'as associée" : c'est ce qui est dit : "Alors je parlerai sans le redouter, car je n'en suis pas là dans le secret de ma conscience" ([Job 9,35](#)), Job a dit: je ne suis pas comme lui

qui a répondu "c'est la femme que tu m'as associée", lui a suivi la recommandation de sa femme et moi je n'ai pas écouté la recommandation de la mienne.

" La femme répondit: le serpent m'a entraînée, et j'ai mangé ": il (le serpent) m'a dupé, il m'a rendu débitrice, il m'a induit en erreur. Il m'a dupé": "Aucun ennemi ne saura le circonvenir (*yachi*), ni aucun malfaiteur l'humilier" ([Psaumes 89,23](#)). Il m'a rendu débitrice: "Si tu as fait (*taché*) à ton prochain un prêt quelconque" ([Deutéronome 24,10](#)). Il m'a induit en erreur: "Et maintenant, ne vous laissez pas abuser (*yachi*) par Ezéchias" ([Chroniques II 32,15](#)).

תורה תמימה

הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נִתְּתָהּ. ת"ר, אדם הראשון כפוי טובה היה, שנאמר האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל [ע"ז ה' ב'].

Tora Temima

"La femme que tu m'as associée " : nos Sages ont enseigné: Adam, le premier homme, était un ingrat, ainsi qu'il est dit : "la femme - que tu m'as associée - c'est elle qui m'a donné du fruit de l'arbre" [Traité Avoda Zara 5b].

אור החיים

ויאמר האדם האשה וגו'. ונראה שכוונת האדם היא שלא ידע דבר כי אם האשה הביאה לפניו המזומן ואכל, ואינו חייב לשאול על המוגש לפניו דבר זה מנין [...] ומעתה אין ביד אדם עון אלא שוגג, ואפשר שדין אונס יש לו, כי לא היה לו מקום לומר לו היה לך לתת לב לבל תחטא, ולא חשד באשה שתאכילהו דבר איסור כיון שניתנה לו מאל עליון...

ויאמר ה' אלהים לאשה וגו'. טעם שאלה זו היא להתודות על עונה לפני ה' [...] וכבר כתבתי למעלה כי לא ידעה שישנו למסית זה, שאם היתה יודעת בו, לא היתה נשמעת לו. ואומרה השיאני, שרמזה לשון נשיאות ראש, כי אמר לה שבאמצעות אכילה זו תהיה כאלהים ותתנשא, והודית בשגגתה לפני קונה.

Or Ha'haïm

"L'homme répondit ; la femme... " : Il semble qu'Adam ne savait rien si ce n'est qu'Eve lui a apporté à manger et qu'il l'a consommé, et il n'était pas obligé de se renseigner quant à la provenance de ce qui lui était servi [...] Adam a donc fauté à son insu, peut-être est-il même exempt de toute responsabilité, car on ne peut lui reprocher de n'avoir pas fait attention, car il n'y avait pas lieu de soupçonner qu'Eve lui fasse manger un aliment interdit puisque c'est Dieu qui la (Eve) lui a donné...

"L'Éternel-Dieu dit à la femme...": La question avait pour but de susciter son repentir devant Dieu [...] et j'ai déjà écrit auparavant qu'elle ne pouvait pas se douter qu'il (le serpent) l'incitait (au mal), car si elle l'avait su, elle ne l'aurait pas écouté. Et elle a dit : "entraînée" (*hichiani*), c'est une allusion (car proximité de racine) à l'expression "élever la tête", car il lui a affirmé qu'au moyen de ce met, elle serait comme Dieu et s'élèverait, et elle a donc reconnu devant le Créateur, sa coupable insouciance.

ספורנו

הוא. שנתת אותה לעזר ולהועיל, נתנה לי מן העץ, והיתה למכשול. ובזה יחס אשמתו לקונו...

מה זאת עשית. אמר זה לעורך גם אותה אל התשובה, "כי לא יחפץ במות המת כי אם בשובר" (על פי יחזקאל יח, כג ולב).

Seforno

"C'est elle" : Tu (me) l'as donné pour qu'elle soit une aide, elle m'a donné de l'arbre et a été une embûche. Par cela il a rendu coupable son Créateur...

" Pourquoi as-tu fait cela " : Il lui a dit cela pour susciter son repentir, selon: "Est-ce que je souhaite la mort du méchant, dit le Seigneur Dieu, ne préférerais-je pas qu'il revienne de sa conduite et qu'il vive ?" ([Ezéchiel 18,23](#)).

רמב"ן

וטעם האשה אשר נתת עמדי. כלומר, האשה אשר אתה בכבודך נתת אותה לי לעזר, היא נתנה לי מן העץ, והייתי חושב שכל אשר תאמר אלי יהיה לי לעזר ולהועיל. וזהו מה שאמר בענין "כי שמעת לקול אשתך", שלא היית ראוי לעבור על מצוותי בעבור עצתה. ורבותינו (במסכת ע"ז ה א): קורין אותו בזה כפוי טובה. ירצו לפרש שענה אותו אתה גרמת לי המכשול הזה, שנתת לי אשה לעזר והיא יעצתני להרשיע:

וטעם מה זאת עשית. לעבור על מצוותי, כי האשה בכלל אזהרת אדם, כי הייתה עצם מעצמיו בעת ההיא, וכן היא בכלל העונש שלו. ולא אמר באשה "ותאכלי מן העץ", כי היא נענשה על אכילתה ועל עצתה, כאשר נענש הנחש. ועל כן אמרה הנחש השיאני ואוכל, כי העונש הגדול על האכילה. והנה מכאן נוכל ללמוד עונש למחטיאי אדם בדבר, כאשר למדונו רבותינו (פסחים כב ב, ע"ז ו א): בפסוק ולפני עור לא תיתן מכשול (ויקרא יט יד):

Na'hmanide

"La femme que tu m'as associée" : c'est-à-dire, la femme que Toi Tu m'as donné pour m'aider, elle m'a donné de l'arbre, et j'ai pensé que tout ce qu'elle me dirait serait pour moi une aide, utile. Et c'est ce qui a été dit dans sa sanction : "car tu as écouté la parole de ta femme", tu n'aurais pas dû transgresser mon précepte à cause de son conseil. Et nos maîtres ont enseigné: par cela il (Adam) est considéré comme ingrat (Traité Avoda Zara 5b). Ils ont voulu expliquer sa réponse ; c'est toi qui est la cause de cette embuche car tu m'as donné une femme pour m'aider et elle m'a conseillé en mal.

"Pourquoi as-tu fait cela" : de transgresser mon précepte, car la femme était incluse dans l'injonction faite à Adam, car elle était alors os de ses os, elle était donc également exposée à la sanction. Et il n'a pas dit à la femme : "et tu as mangé de l'arbre " car elle a été sanctionnée quant au fait d'avoir mangé et d'avoir incité (Adam), comme le serpent. Et elle a dit : "Le serpent m'a entraînée, et j'ai mangé" car l'essentiel de la sanction portait sur le fait d'en avoir mangé. D'ici nous pouvons saisir la gravité d'un homme qui induit un autre en erreur, comme nos maîtres nous l'ont enseigné (dans le Traité Pessa'him 22b et Avoda Zara 6a) concernant le verset : "ne place pas d'obstacle sur le chemin d'un aveugle" ([Lévitique 19,14](#)).

